

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของป่าไม้และสัตว์ป่าบริเวณแนวเชื่อมต่อระบบนิเวศ ระหว่างอุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าควนแม่ยายหมอน ในบริเวณท้องที่ตำบลราษกรุด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ช่วงหลักกิโลเมตรที่ 64 - 66 ของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4006 โดยด้านป่าไม้ใช้การวางแปลงตัวอย่าง ขนาด 30x60 เมตร ฝั่งละ 1 แปลงตัวอย่าง พบว่าทั้ง 2 ฝั่งซึ่งเป็นป่าดิบชื้น มีค่าดัชนีความคล้ายคลึงตามวิธีของ Sorensen 50.62% โดยแปลงตัวอย่างฝั่งอุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว พบไม้ใหญ่ 207 ต้น 98 ชนิด 42 วงศ์ วงศ์ที่พบจำนวนชนิดมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ EUPHORBIACEAE และ PHYLLANTHACEAE 7 ชนิดเท่ากัน, ANACARDIACEAE และ EBENACEAE 6 ชนิดเท่ากัน, DIPTEROCARPACEAE FABACEAE LAURACEAE และ MORACEAE จำนวน 5 ชนิดเท่ากัน พันธุ์ไม้ที่มีค่าดัชนีความสำคัญสูงสุด 10 ลำดับแรก ได้แก่ เปรียง (*Swintonia floribunda*) กรายดำ (*Hopea oblongifolia*) ชุมแสงโคนใบต่อม (*Xanthophyllum affine*) จิกตง (*Barringtonia pauciflora*) ตะพง (*Endospermum diadenum*) เคียนทราย (*Shorea gratissima*) ยางยุง (*Dipterocarpus grandiflorus*) ลักเคยลักเกลือ (*Diospyros sumatrana*) ไข่เขียว (*Parashorea stellata*) และพวมพร้าว (*Lophopetalum floribundum*) ส่วนแปลงตัวอย่างฝั่งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าควนแม่ยายหมอน พบไม้ใหญ่ 211 ต้น 81 ชนิด 33 วงศ์ วงศ์ที่พบจำนวนชนิดมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ MYRTACEAE และ RUBIACEAE 7 ชนิดเท่ากัน ANACARDIACEAE 6 ชนิด DIPTEROCARPACEAE และ EBENACEAE จำนวน 5 ชนิดเท่ากัน พันธุ์ไม้ที่มีค่าดัชนีความสำคัญสูงสุด 10 ลำดับแรก ได้แก่ เปรียง (*S. floribunda*) พลั้บระนอง (*Diospyros ranongensis*) ลิ่นควาย (*Galearia fulva*) มะมุ่น (*Elaeocarpus* sp.) มะม่วงเลือด (*Knema andamanica* subsp. *peninsularis*) กรายดำ (*H. oblongifolia*) มะเฒ่าควาย (*Antidesma velutinosum*) ตะเคียนราก (*Hopea griffithii*) ยางยุง (*D. grandiflorus*) และ ตีนเป็ดพรุ (*Alstonia angustiloba*) โดยทั้ง 2 แปลงตัวอย่าง มีจำนวนชนิดที่เหมือนกัน 61 ชนิด จากทั้งหมด 180 ชนิด

ด้านสัตว์ป่าใช้วิธีวางแนวสำรวจในแนวเหนือใต้จากถนนลึกเข้าไป 3 กิโลเมตร โดยแต่ละแนวห่างกัน 250 เมตร จำนวนฝั่งละ 6 แนวสำรวจ รวมระยะทาง 36 กิโลเมตร ทำการสำรวจ 2 ครั้ง ในฤดูร้อนและฤดูฝน พบว่าทั้ง 2 ฝั่งมีค่าดัชนีความคล้ายคลึงของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมตามวิธีของ Jaccard 0.78 หรือ 78% มีชนิดสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่พบทั้ง 2 ฝั่งที่ 21 ชนิด จาก 27 ชนิด ที่พบเฉพาะในฝั่งอุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว 24 ชนิด ที่มีความชุกชุมมาก 4 ชนิด ได้แก่ หมูป่า (*Sus scrofa*) กระรอกท้องแดง (*Callosciurus erythraeus*) เม่นหางพวง (*Atherurus macrourus*) และค้างแว่นถิ่นใต้ (*Trachypithecus obscurus*) และฝั่งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าควนแม่ยายหมอน 24 ชนิด มีความชุกชุมมาก 7 ชนิด ได้แก่ หมูป่า (*S. scrofa*) กระรอกท้องแดง (*C. erythraeus*) เม่นหางพวง

(*A. macrourus*) ค่างแว่นถิ่นใต้ (*T. obscurus*) กระจ๊อน (*Menetes berdmorei*) พญากระรอกดำ (*Ratufa bicolor*) และกลุ่มชะมด-อีเห็น พบสัตว์เลื้อยคลานด้วยนมที่มีบทบาทสำคัญในระบบนิเวศป่าไม้ จำนวน 7 ชนิด ได้แก่ หมูป่า (*S. scrofa*) เก้ง (*Muntiacus muntjak*) กวางป่า (*Rusa unicolor*) กระทิง (*Bos gaurus*) หมီးหมา (*Helarctos malayanus*) เลียงผา (*Capricornis sumatraensis*) และสมเสร็จ (*Tapirus indicus*) โดยมีเพียงหมูป่าที่พบมีความชุกชุมมาก และ 2 ชนิดหลังซึ่งได้แก่ เลียงผาและสมเสร็จ พบร่องรอยเฉพาะในแนวสำรวจฝั่งอุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว

สำหรับสัตว์ป่าประเภทอื่นๆ ได้ทำการสำรวจเบื้องต้นเพื่อจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อขึ้น พบนก จำนวน 66 ชนิด 34 วงศ์ 50 สกุล สัตว์เลื้อยคลาน จำนวน 28 ชนิด 12 วงศ์ 24 สกุล และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก จำนวน 17 ชนิด 7 วงศ์ 14 สกุล

ส่วนปัญหาภัยคุกคามที่พบในพื้นที่ศึกษาแนวเชื่อมต่อระบบนิเวศ นอกจากปัญหาเรื่องถนนที่ทำให้เกิดการแยกขาดออกจากกันของพื้นที่อนุรักษ์แล้ว ปัญหาการเข้ายึดครองพื้นที่ของราษฎรเพื่อทำเกษตรกรรม ถือเป็นภัยคุกคามที่ค่อนข้างรุนแรง โดยมีการรุกคืบเข้ามายึดถือครอบครองที่ดินทั้งฝั่งด้านตะวันออกและตะวันตก ส่วนปัญหาเรื่องการล่าสัตว์ โดยพิจารณาจากร่องรอยของอุปกรณ์ดักสัตว์ป่า ปลอกกระสุน กองไฟ และเพิงพักชั่วคราว พบว่ามีปัญหาค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่อนุรักษ์ส่วนอื่น อาจจะเป็นเนื่องจากบริเวณพื้นที่ศึกษาตั้งอยู่ใกล้เคียงกับหน่วยงานราชการหลายแห่ง

ข้อเสนอแนะ

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4006 เป็นเส้นทางตัดผ่านพื้นที่อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ติดต่อ และขนส่งสินค้าระหว่างฝั่งอันดามันและฝั่งอ่าวไทย ซึ่งถือว่าเป็นการลงทุนที่จำเป็นและมีประโยชน์อย่างยิ่ง แต่จากลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสูงชันจึงมักเกิดปัญหาดินโคลนถล่ม และถนนขาดพังเสียหายแทบทุกปี อีกทั้งบริเวณ หลักกิโลเมตรที่ 64-66 เป็นพื้นที่ที่ตัดขาดพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 2 ฝั่ง ออกจากกัน โดยฝั่งทิศเหนือเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว และฝั่งทิศใต้เป็นพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าควนแม่ยายหม่อน ท้องที่ตำบลราชกรูด อำเภอเมือง จังหวัดระนอง มีผืนป่าตามกฎหมายห่างกันเพียงถนนกัน มีพื้นที่ยึดถือครอบครองของราษฎร 2 ฝั่งถนนเพียงแนวแคบๆ ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมในการจัดสร้างเป็นแนวเชื่อมต่อระบบนิเวศ ระหว่างกลุ่มป่าชุมพรและกลุ่มป่าคลองแสง-เขาสก เพื่อยังความหลากหลายทางชีวภาพของสังคมพืชและสัตว์ป่า แต่อาจขัดขวางงบประมาณของประเทศและการยอมรับของสังคม ที่ยังไม่พร้อมที่จะลงทุนกับโครงสร้างทางวิศวกรรมขนาดใหญ่ระดับนี้ และเห็นประโยชน์ของการลงทุนในการแก้ปัญหาปากท้องในระยะสั้นมากกว่า